

Udruga sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i stručnjaka za djecu i mladež
Javna tribina - stručni skup:
Mlađi punoljetnici u kaznenom pravu

Mlađi punoljetnici – obilježja socioemocionalnog razvoja

Doc. sc. Vlatka Boričević Maršanić, prim.dr. med.
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež
03. srpanj 2018.

Djeca nisu mali odrasli...to će tek postati....

Biti dijete kroz povijest...

Do 15. st.

Djeca = Odrasli

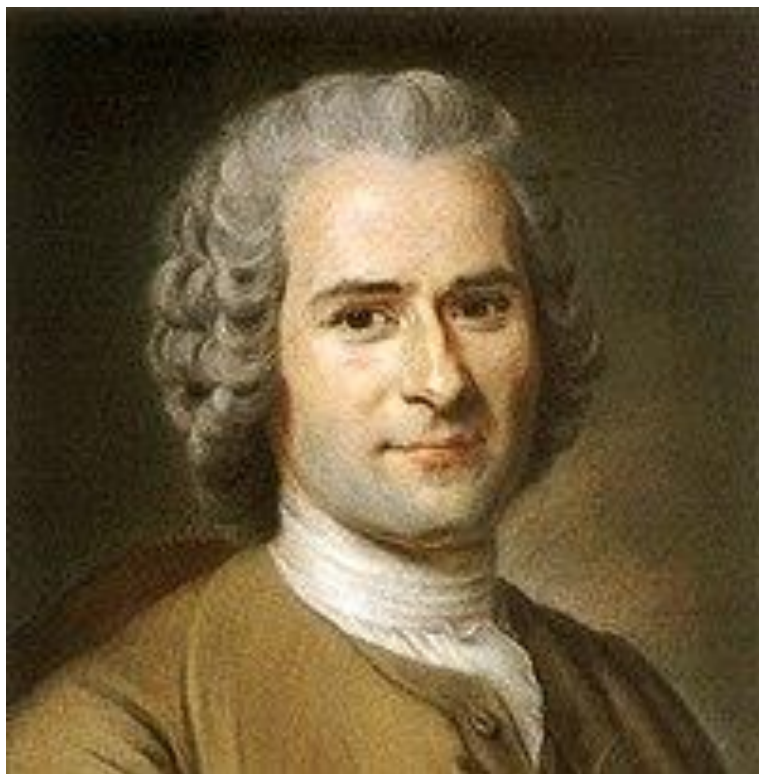
- Rad
- Udaja/ženidba
- Krunjenje
- Zatvorske kazne i kazne smrću

16. st. Reformacija i puritanski odgoj

- djeca se rađaju zla
- striktne odgojne mjere i disciplina
– izvršavanje obveza, pohađanje crkve
- zabrana igre i iskazivanja osjećaja
- kažnjavanje neposlušnosti

17.-19. st. Prosvjetiteljstvo, Racionalizam i Darwinizam

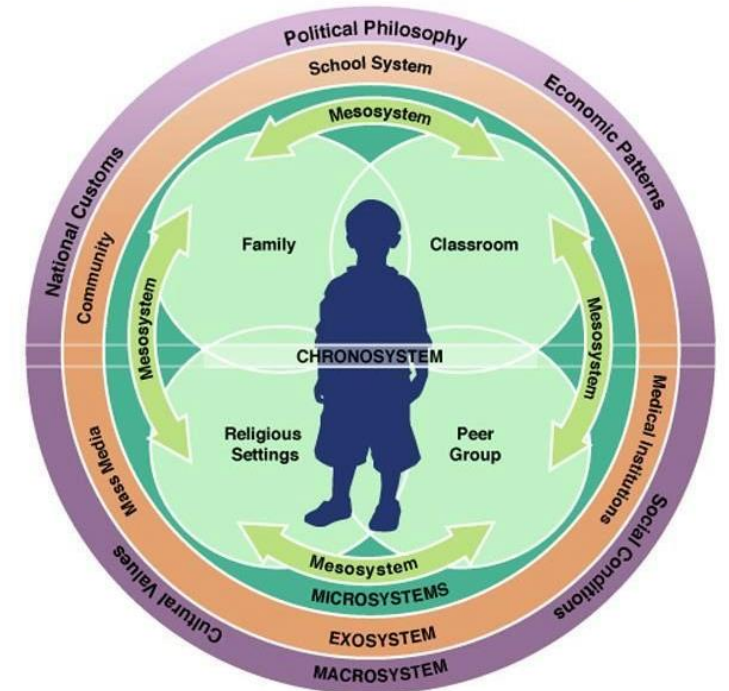
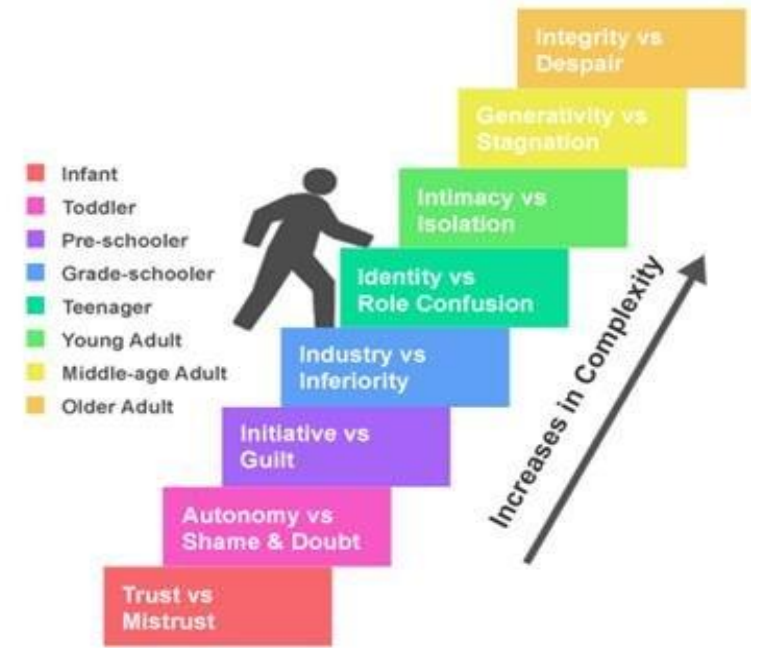
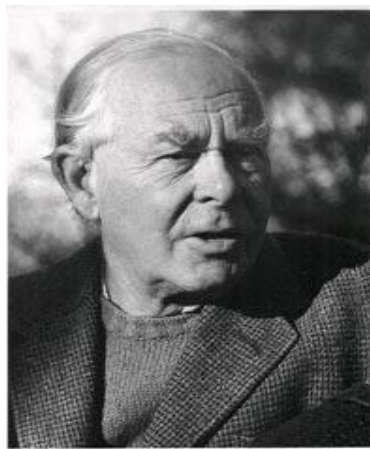
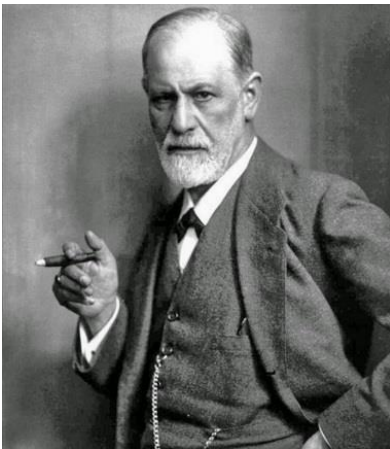

- **J. Locke** - tabula rasa, razvoj ovisi o okolini
- **J.J. Rousseau** – djeca „plemeniti divljaci“, osjećaj moralnosti - stadiji razvoja
- **Ch. Darwin** – paralelizam prenatalnog razvoja čovjeka i životinja, prirodna selekcija i preživljavanje

20. st. – teorije o razvoju djeteta i prava djece

- **Freud** – teorija psihoseksualnog razvoja
- **Erikson** – teorija psihosocijalnog razvoja
- **Piaget** – teorija kognitivnog razvoja
- **Bowlby** – teorija privrženosti
- **Bronfenbrenner** – socijalna ekološka teorija

20. st.

Djetinjstvo vs Odraslo doba

Djeca ovise o odraslima i imaju potrebu za zaštitom i sigurnošću

20. st. Pravo na djetinjstvo

Maturacijski procesi

- Tjelesni razvoj
- Govorno jezični razvoj
- Kognitivni razvoj
- Socioemocionalni razvoj
- Moralni razvoj

Rano djetinjstvo

Novorođenče

0 – 4 tj.

Dojenče

1-12 mj.

stjecanje

spособnosti

lokomocije

«Toddler»

ili potrčkaló

do 3 g.

razvoj kontrole

sfinktera i ranog

govora

Kasno djetinjstvo

Predškolsko razdoblje

3-6 g.

početna

socijalizacija,

govor

Školsko razdoblje

6-12 g.

Adolescencija

10/12-22/24 g.

razvoj

identiteta,

vlastitog selfa

Adolescencija

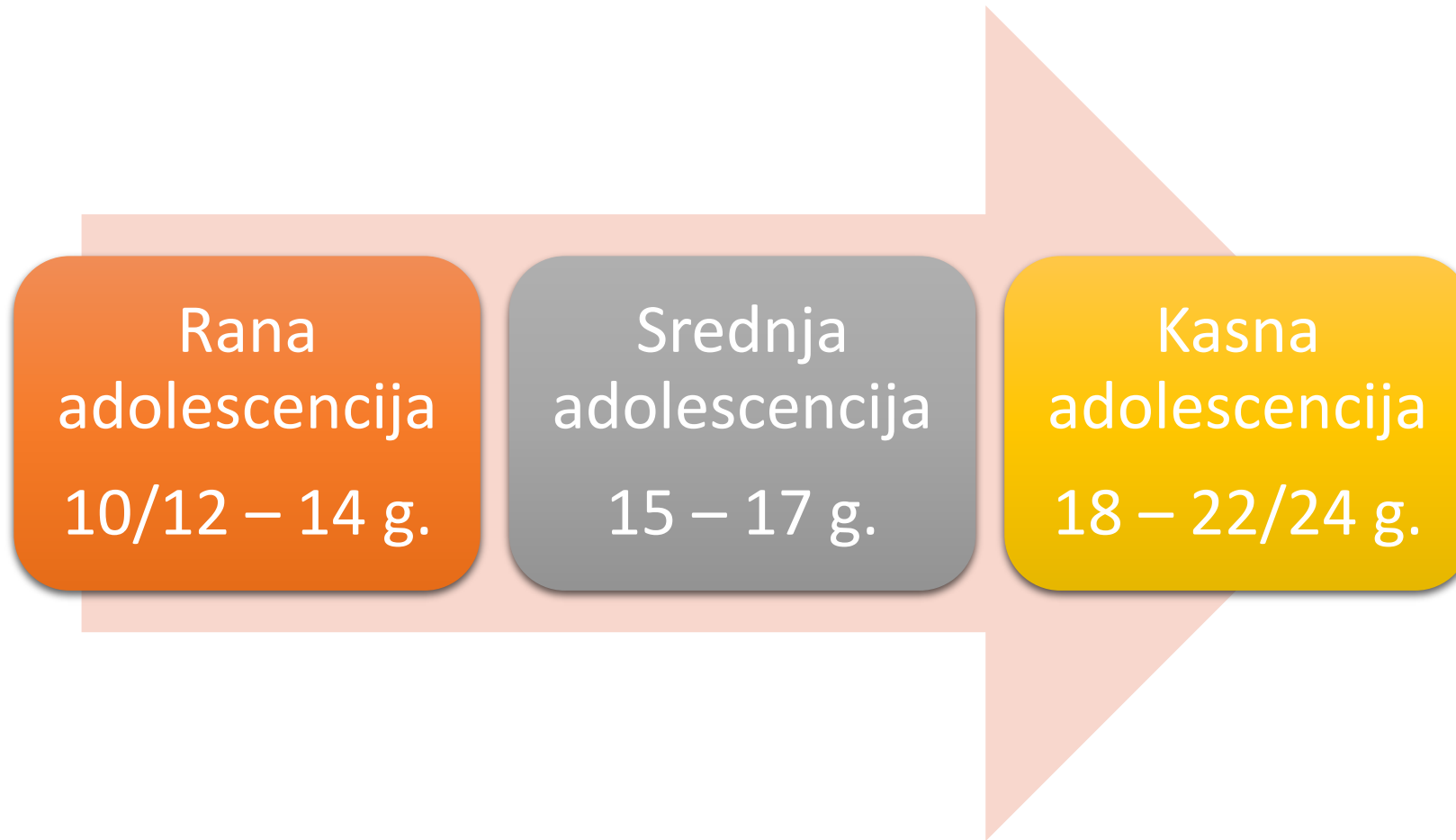
- Razvojna faza između 10/12. i 22/24. godine života
- **psihičko sazrijevanje** koje prati tjelesni razvoj u razdoblju puberteta
- **Pubertet** - tjelesno sazrijevanje, rast i spolno sazrijevanje

Razvojni zadaci adolescencije

- prihvaćanje promijenjenog fizičkog izgleda
- usvajanje spolne uloge
- postizanje emocionalne neovisnosti od roditelja
- prihvaćanje društvenih vrijednosti

Adolescencija - faze

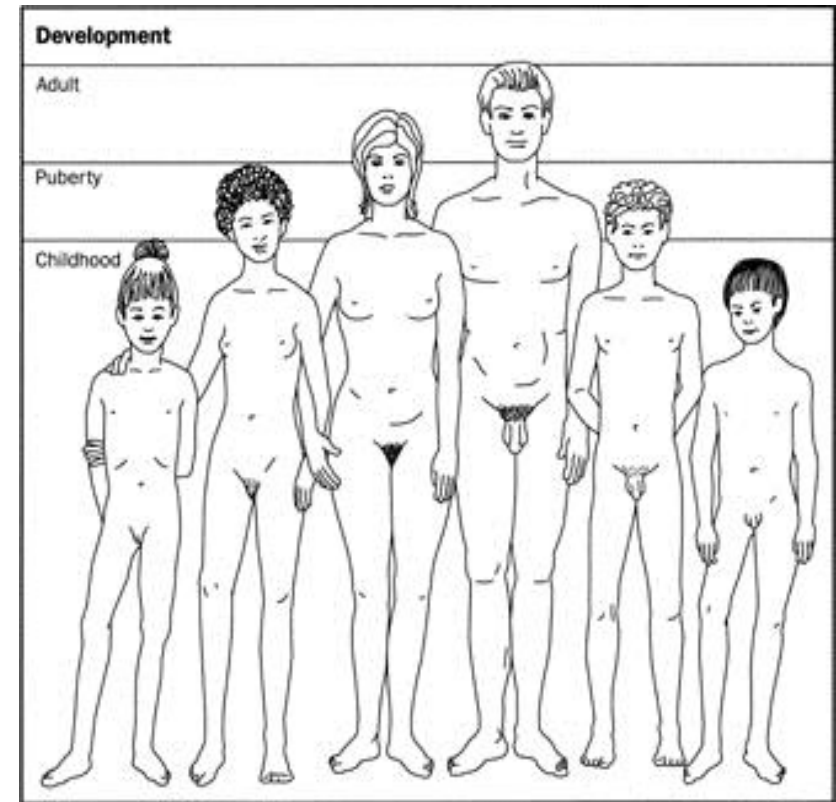

Pubertet - tjelesne promjene u adolescenciji

Prepubertet - ubrzan rast i pojava sekundarnih spolnih karakteristika

Pubertet u užem smislu

- menarha kod djevojčica i prve ejakulacije kod dječaka
- Izgled tijela se u kratko vrijeme značajno promjeni
- Vrlo osjetljivi na svoje „tjelesno ja“
- Nezadovoljstvo izgledom - povezano s osjećajem sniženog samopoštovanja i često je uzrok adolescentske krize
- Ponekad vanjskim izgledom (upadljivim bojenjem kose, ekstravagantnim odijevanjem) mladi - skrenuti pažnju na sebe

Rana adolescencija 10/12-14 god.

- Postepeni prestanak emocionalne ovisnosti o roditeljima - više ih ne vide kao savršene, uočavaju njihove realne karakteristike i mane

Egocentričnost

- okreću se sami sebi, vlastitim osjećajima, mislima i reakcijama
- započinje razvoj neovisnosti, osamostaljivanja

Faza opozicije

- drsko, bučno ponašanje
- prkosno suprotstavljanje

Odnosi s vršnjacima

- vrlo snažni i važni, idealizirani

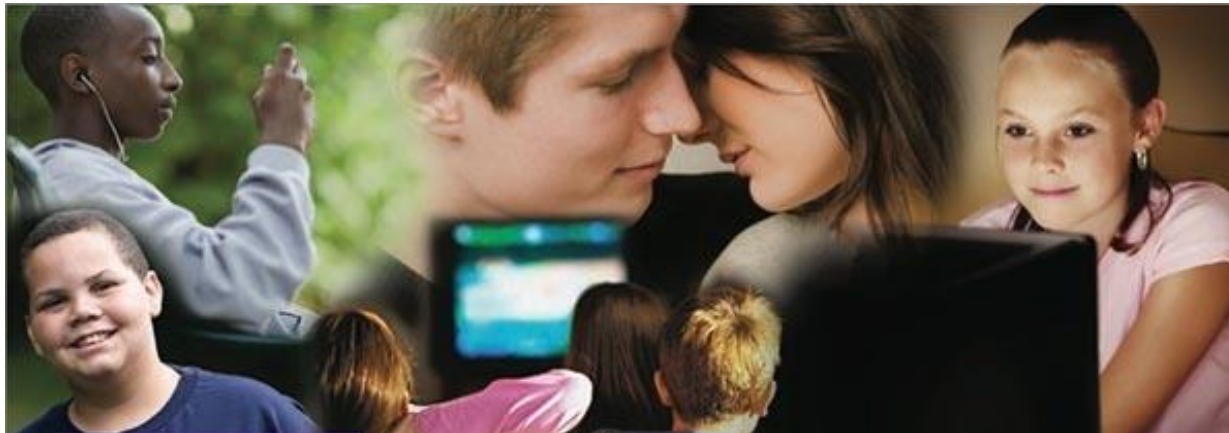

Srednja adolescencija 15 – 17 god.

- Nastavlja se proces osamostaljivanja
- **Izoliranost i usamljenost**
odvajanje od roditelja je započelo, odnosi s vršnjacima često još nisu stabilni

Novi odnosi izvan obitelji

- najprije istospolnim vršnjacima, kasnije miješana grupa prijatelja
- **“zaljubljivanje”** jedan od načina suprotstavljanja usamljenosti izazvanoj odvajanjem od roditelja
- odrasli koji nisu njihovi roditelji – uzori, modeli za poistovjećivanje

Kasna adolescencija 18 - 22/24 god.

- **bliski emocionalni i odnosi** koje omogućuju izlaz iz „egocentričnog povlačenja“
- odnosi s odraslim osobama u vanjskom svijetu pomažu u usvajanju zrelih odraslih obrazaca ponašanja
- bolje prihvaćati svoje uloge odraslih
- odabir zanimanja – profesionalni identitet

Kasna adolescencija (18. i 22/24. godine)

Formiranje identiteta - doživljaj vlastitog „ja”

- Stabilizacija i konsolidacija autentičnog selfa - sveukupni tjelesni, psihološki-emocionalni i socijalni doživljaj sebe
- seksualni identitet se integrira s bazičnim identitetom u autentični self – doživljaj vlastite osobitosti i posebnosti
- profesionalni identitet – odabir zanimanja

Kognitivne promjene u adolescenciji

- snažan utjecaj na ponašanje, stavove i doživljavanja svijeta
- **realnije prosuđuju svijet**
- kritični prema odraslima
- pretjerano teže savršenom - „idealni svijet“ - želja za promjenom, izgradnja savršenog svijeta, sukobi adolescenta s roditeljima i okolinom
- **mišljenje** postaje više **fleksibilno i apstraktno** - slično odraslom načinu mišljenja
- sposobni razmišljati u terminima **budućnosti**, zaokupljeni svojom budućnošću i planovima
- **bolje razumjevanje međuljudskih odnosa**, sposobni sagledati svoje ponašanje iz perspektive drugih
- razvijaju vještine rješavanja problema i suosjećanja, prosocijalno ponašanje

Tijek adolescencije

određuju

- tjelesni razvoj
- prethodni psihološki razvoj
- obiteljske prilike
- utjecaj škole i šire zajednice
- promjena u društvu i načinu života

Normalno

- promjene osjećaja i stavova unutar samoga sebe i u odnosu prema drugima
- većina adolescenata prolazi bez ozbiljnih i štetnih posljedica
- uz odgovarajuću podršku roditelja, obitelji, škole i šire zajednice, mladi se razvijaju u zadovoljne, dobro prilagođene i samopouzdanе odrasle osobe koje se mogu nositi sa stresom i graditi normalne odnose s drugim ljudima

Stresno životno razdoblje

visokorizično doba za pojavu psihološkog morbiditeta (20%)

Zašto su adolescenti tako vulnerabilni?

Adolescencija - period intenzivnih tjelesnih, emocionalnih, socijalnih i kognitivnih promjena

Strukturne i funkcionalne promjene u mozgu u adolescenciji

- završetak neurogeneze, mijelinizacije, stvaranja dendrita u frontalnom korteksu - regulacija emocija i izvršne funkcije (planiranje, organizacija, kritičnost, apstraktno mišljenje)

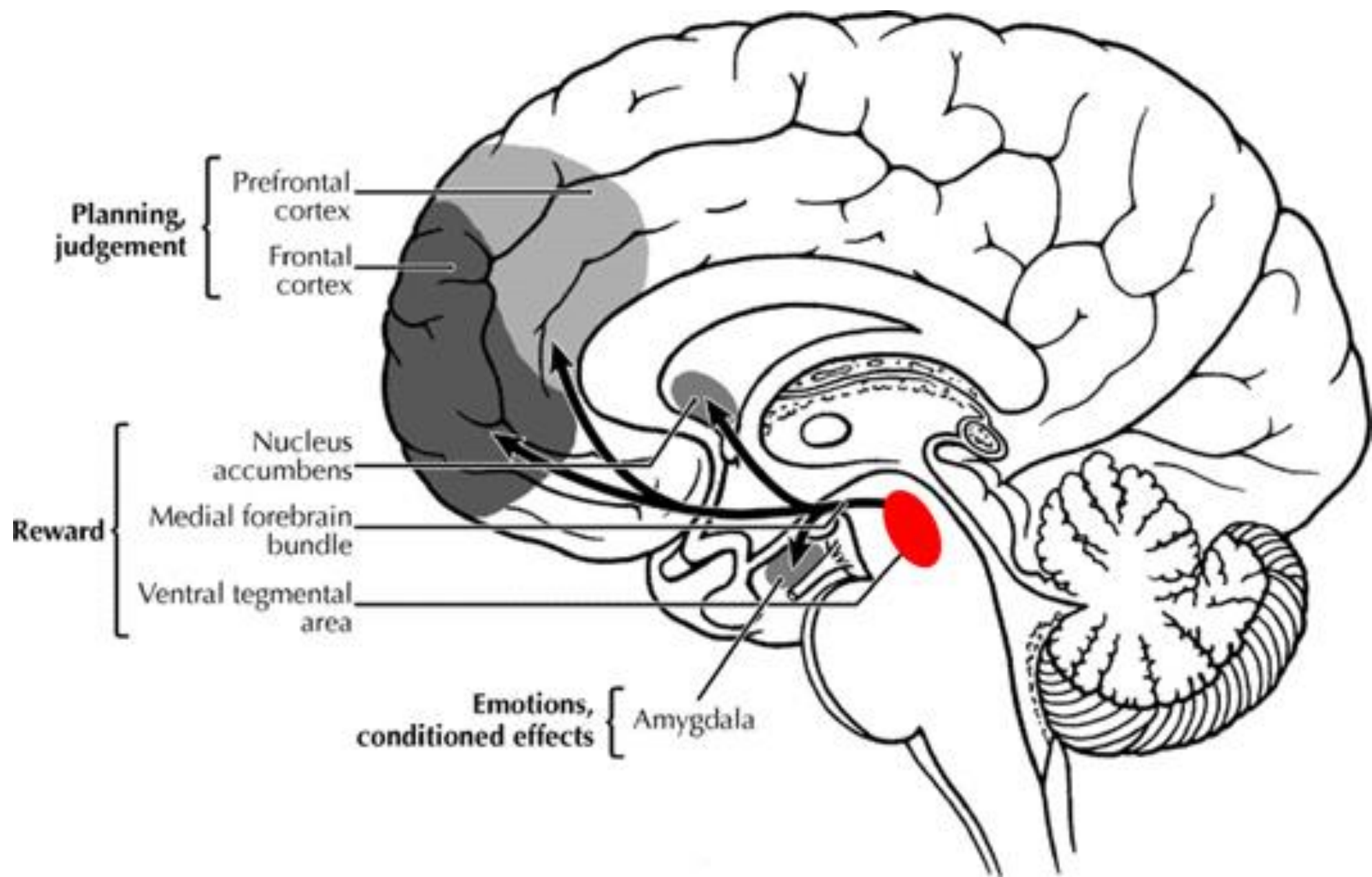
Nesklad između tjelesnog, emocionalnog i kognitivnog sazrijevanja

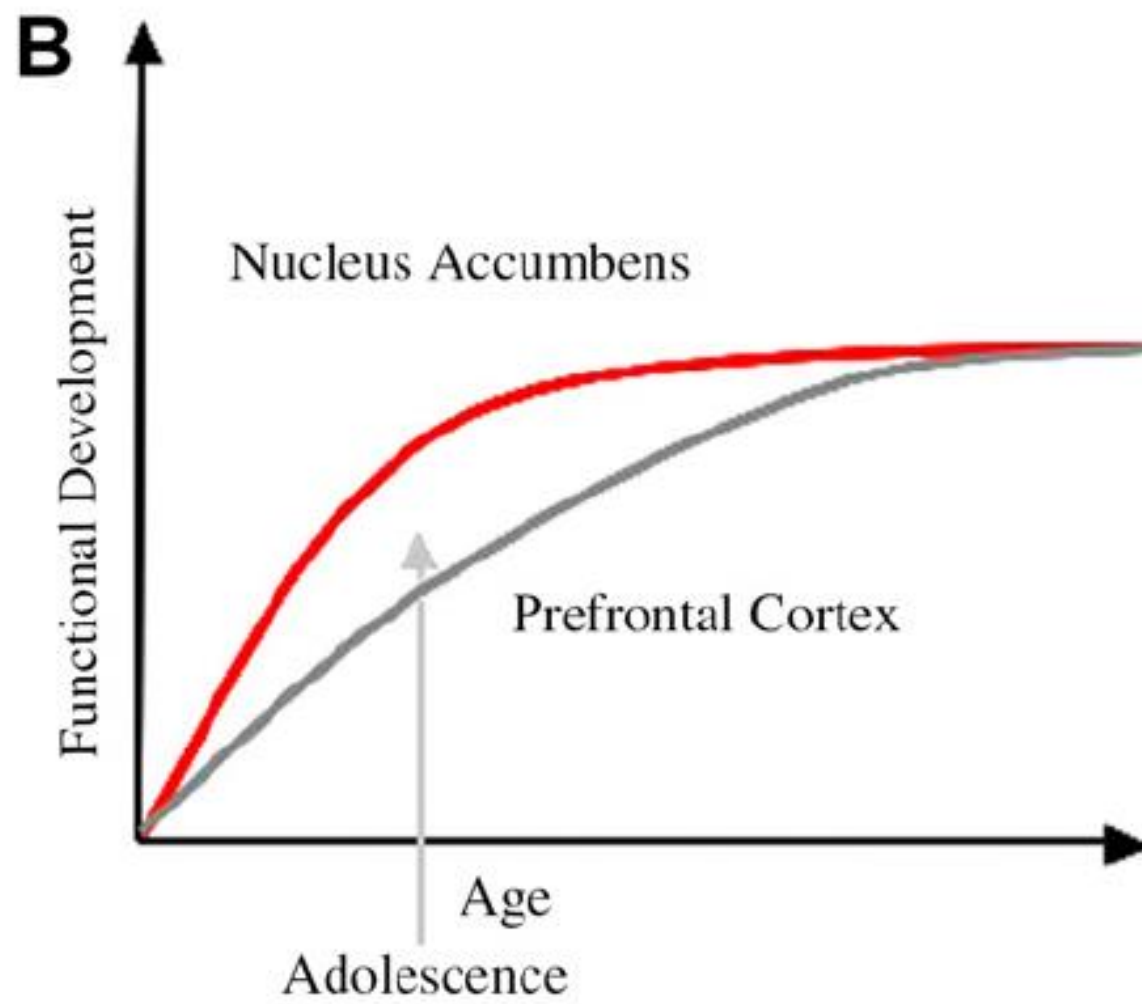
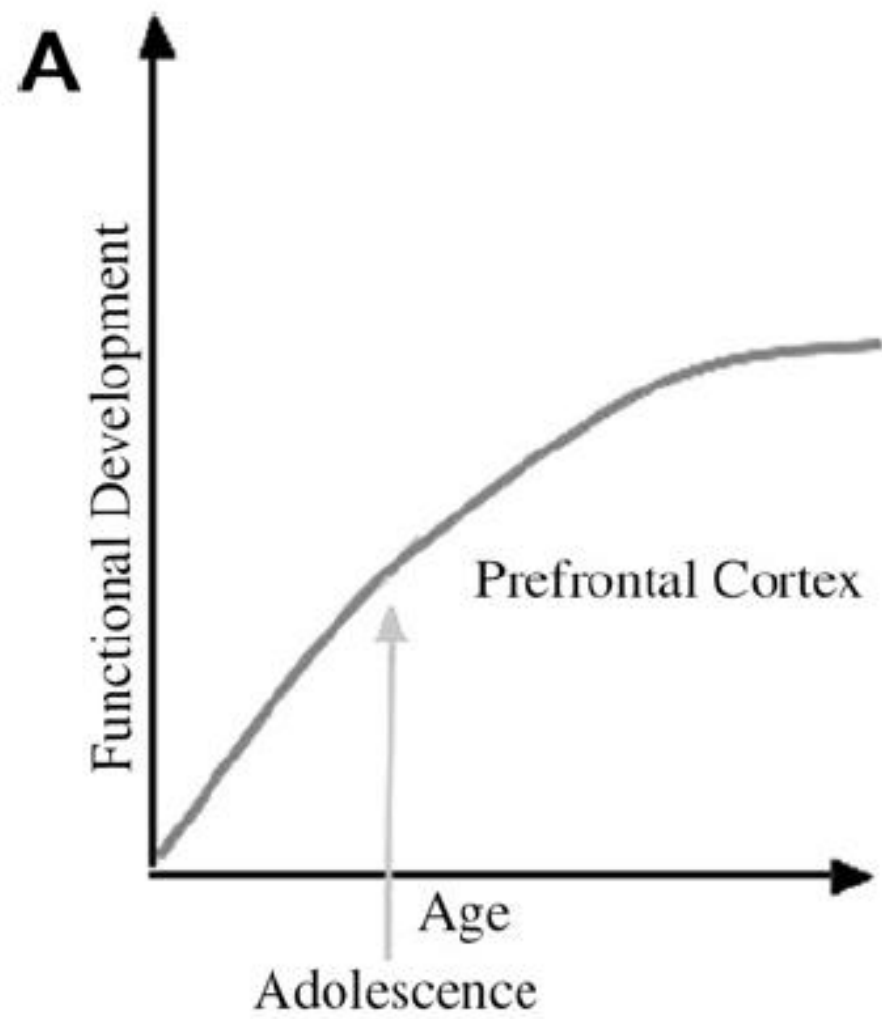
- Skloni su iskrivljenim interpretacijama događaja i iskustava, samokritici, niskoj samokontroli i suočavanju baziranom na emocijama
- Adolescenti nisu u stanju donositi racionalne odluke u trenucima visoke emocionalne pobuđenosti

„Adolecencija - kao početi voziti auto s nevještим vozačem”

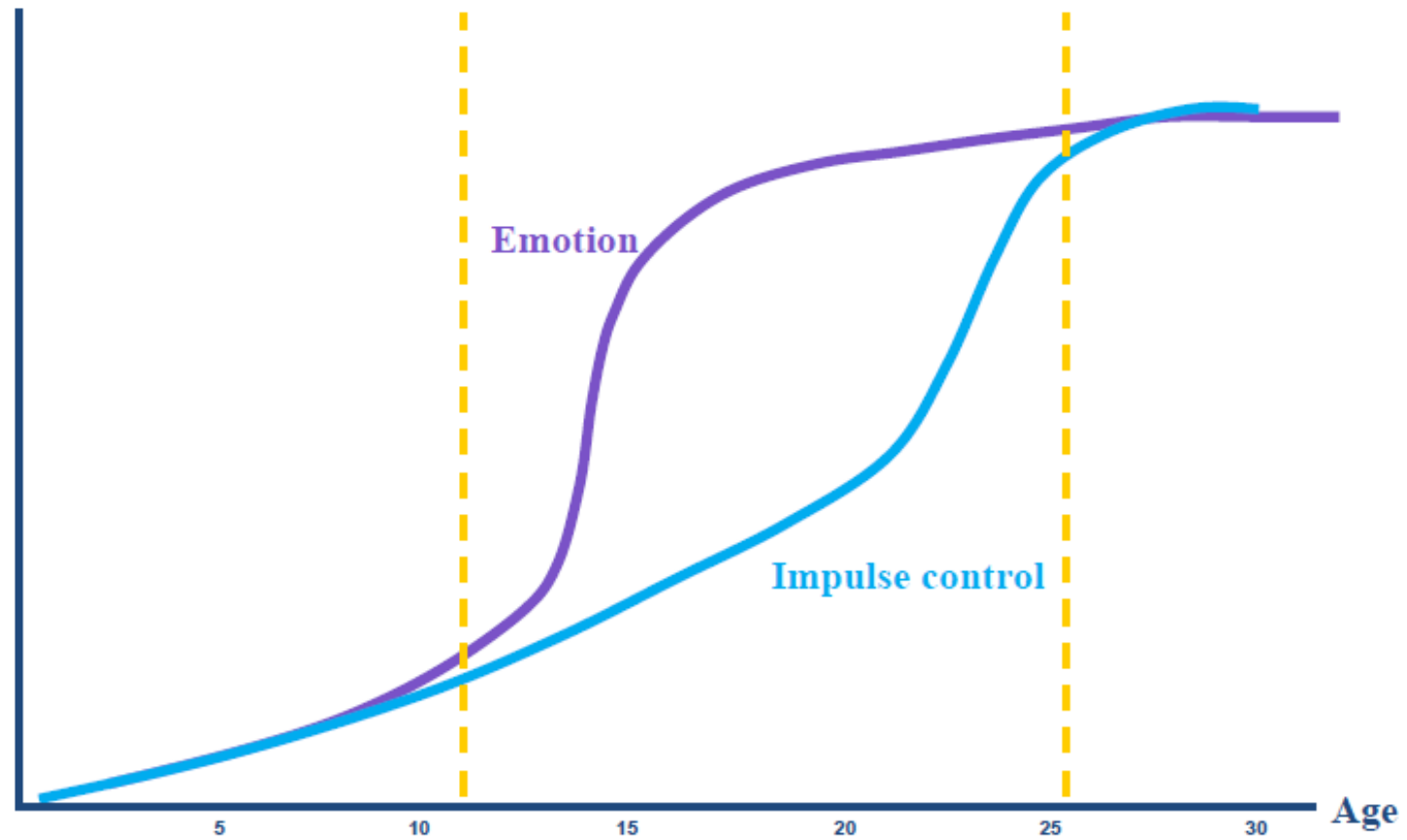
(Dahl, 2005)

New models of adolescent brain development

Zaključak

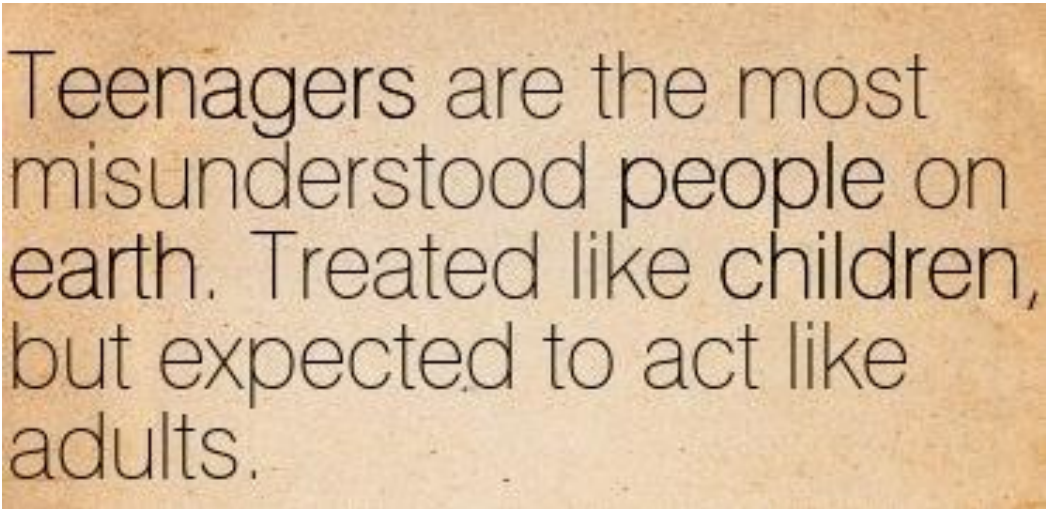
Mlađi punoljetnici

- Završna faza biološkog sazrijevanja i socioemocionalnog razvoja
- Konsolidacija selfa – tjelesni, spolni, psihološki/emocionalni, socijalni i profesionalni identitet

Iuventus – ventus/Mladost – ludost

Adolescencija – biološki i društveni izazov

Adolescencija - temelj budućeg individualnog i društvenog zdravlja

Teenagers are the most misunderstood people on earth. Treated like children, but expected to act like adults.